

د چاپي او ديځيتالي (بريښنايي)

معلوماتو د زيرمې ارزونه
Ketabton.com

د چاپي او دیجیتالي (برېښنایي) معلوماتو د زیرمې ارزونه:

د انټرنټ په شبکې کې د ټولې نړۍ څخه ډیر زیات معلومات موجود دي. ددې لپاره چې په انټرنټ کې

معلومات ډیر آسان او په پریمانه توګه ترلاسه کېږي نو کیدای شي نوموړي معلومات په مناسب ډول بڼه پیژندل

شوي نه وي نو دا ډیره ضروري ده چې مهارتونه وروزل شي ترڅو د موندل شویو معلوماتو ارزونه وکړي.

کله چې تاسی غواړئ د یوې څیرنیزې زیرمې او یا علمي کتابتون څخه کار واخلئ نو کتابونه، ورځپاڼې او نورې

چاپي زیرمې مخ تر مخه د محققانو، ناشرانو او د کتابدارانو لخوا ارزول شوي دي. ټول چاپي زیرمې مخ تر دې نه

چې تاسی ورته لاس رسي و مومئ په مختلفو ډولونو ارزونه کېږي.

کله چې تاسی د انټرنټی زیرمې څخه کار اخلئ د پورتنې یادونې څخه هیڅ یو ورسره سمون نه لري. په انټرنټ کې

د معلوماتو د ارزونې لپاره هیڅ فلتر موجود نه دی ځکه چې هر څوک کولای شي یوه ویب پاڼه ولیکي چې ددې ویب

پاڼې موضوع ګانې ډیر بی کیفیته او د یو نا پیژندل شوي لیکوال په قلم لیکل شوي دي. غوره شوي زیرمې د ډیرو

شکونو او انتقادونو سره یوځای دي.

دا موضوع د هغه معیارونو په هکله غږېږي چې پوهاند په ډیرو برخو کې د چاپ شوی معلومات ارزونه کوي او

دا موضوع بڼې چې څومره د نوموړو معیارونو څخه د انټرنټی معلوماتو د ارزونې لپاره کار اخیستل شو.

د پام وړ اصلي ټکي:

• لیکوال/مؤلف

- مطبوعه / ناشر
- شخصی نظریې یا پلوي کول
- مأخذ / زیرمې
- تائید او باوري کول
- عمومی منبست (د یوې موضوع چلند او یا رواج په اوسنی مهال کښې)

لیکوالي / تألیف: - لیکوالي بنایې چې تر ټولو معیارونو څخه اساسی معیار وي چې د معلوماتو د ارزونې لپاره

کارول کیږې او څرگندوي چې دا معلومات د چا په قلم لیکلی شوي دي؟

کله چې مونږ د یو داسې معلوماتو پسې گرځو چې ځینې ارزښتناکه معیارونه په کښې شته، مونږ باید چې د

نوموړې معلومات د اساسی هدفونو او صلاحیتونو په اړه پوه شو چې لیکوال په هکله یې غږیږیدلي دی.

کله چې تاسې تصمیم و نیول چې معلوماتو څخه کار واخلي دلته ځینې پوښتنې شته چې باید د لیکوال د خپلواکې

په اړه وپوښتل شي.

- آیا لیکوال ښه پیژندل شوی او ستاسې د ځانگړي موضوع په هکله ښه پوهیږي؟
- آیا نوموړی لیکوال دنورو لیکوالانو او یا د یو بل مطمئن شخص لخوا چې ستاسو د منلو وړ وي مثبت

ارزونه شوی دی؟

- آیا دا ویب پاڼې او یا انترنتي سندونه چې تاسی یی لولئ د لیکوال د بیوگرافی په هکله معلومات ورکوي (چې په نوموړی بیوگرافی کښې د لیکوال موقیعت او په موسسه کښې دده د وظیفې او پته ټول شامل وي

؟(

- آیا تاسې کولای شئ چې د لیکوال د اعتبار په اړه څرگندونې وړاندې کړئ؟

مطبعه او یا د چاپ موسسه: نوموړې موسسې هم د هر ډول سندونو په ارزونه کښې له تاسو سره مرسته کوي. د چاپي زیرمې په برخه کښې دا په دې معنا ده چې په عمومي توگه د لیکوال منوسکریپت (لاسی نسخه) د دې لپاره ښودل شوی دی چې تائید شې نوموړی لیک د مطبعې د ټولو ستندردونو او هدفونو سره سمون لري، په دې استندردونو کښې کیدای شي یوازي د منوسکریپت بیا کتنه شامل وي.

د انترنت زیرمې په برخه کښې باید لاندیني پوښتنې د مطبعې د دندې او صلاحیتونو د ارزونې لپاره وپوښتل شي په دې معنا چې د اصلي کمپیوټر (سیرور) څخه چې هلته سندونه په کښې ساتل کېږي پوښتنه وشي:

- آیا هغه سند چې تاسی یی لولئ پکښې د کومې موسسې نوم یادونه شوی ده؟
- آیا د نوموړی سند څخه کولای شئ چې د ویب ماسټر (سایت جوړونکی) سره اړیکې ونیسئ؟
- که د دې امکان نه وي چې د سایت د ویب ماسټر سره اړیکې ونیسئ، آیا تاسی کولای شئ چې هغه پاڼې ته ولاړشئ چې د مطبعې معلومات په کښې لیکل شوي دي؟
- آیا نوموړي پاڼه یو ښان بریښنايي پته (یو-آر-ال) لري؟
- آیا نوموړی موسسه د هغې څیړنې په برخه کښې چې تاسی یی لولئ پیژندل شوي ده؟

- آیا نوموړي موسسه ستاسو ټاکل شوي موضوع سره سمون لري؟
- آیا تاسي کولای شئ د لیکوال اړیکې د موسسې او یا د مطبعې سره څرگند کړئ؟
- تاسې کومه موضوع مو چې لوستلې ده، آیا د لیکوال د مسلکي دندې یوه برخه ده (سربیره پردې چې دده د تخصصي ساحې پورې اړه لري) یا یو عادي او آزاده مفکوره ده چې په یوه موسسه کې د یو لیکوال د

اعتبار په هکله هیڅ نه وایی؟

که نوموړي ویب پاڼه ددې پر ځای چې د یو رسمی سایت یوه څانګه وي په انفرادی او شخصي ډول اداره شي نو تاسې دا ډول معلوماتو ته په ډیر پام سره نږدې شئ.

شخصی نظریه یا پلوي کول: دا مطلب مونږ ته را په یادوي چې موندل شوي معلومات ډیر لږ طبیعي دي ځکه چې د لومړنیو معلوماتو څخه په ډیر غور سره د یو خاص مقصد د جوړولو لپاره کار اخیستل شوی دی چې په عمومي ډول دا خپله د پلوي کولو استازیتوب کوي.

هر لیکوال غواړي چې خپل مقصد ښه ثابت کړي او د هغه لومړنیو معلوماتو څخه د خپل هدف د پیاوړی کولو په موخه کار اخلي.

هرکله چې تاسې د انټرنټ څخه د موندل شویو معلوماتو ارزونه کوئ دا ډیره مهمه ده چې څرګنده شې نوموړي

معلومات د چا لخوا جوړ شوي او د لیکوال شخصي نظریه څه ده؟

ډیری انترنتی شبکې د تجارتی اعلانونو او ټولنیزو سیاسي مطبوعاتو لپاره بڼه مناسبې زیرمې دي ، دا شبکې په

ځانگړي توگه د دې لپاره خلاص شوي دي چې د لومړنيو معلوماتو د کارولو سره یو خاص هدف په لور کچه

تشریح کړي.

لاندیني مرحلې د شخصي نظرونو د ارزونې لپاره دي ، دا مرحلې څرگندوي چې لیکل شوی موضوع د لیکوالي د

معیارونو پر بنسټ ده که د پلوي کولو پر بنسټ:

- لومړی د ویب پاڼې پته ځانته ولیکئ چې سند پکښې موجود دی. بیا وگورئ چې آیا نوموړی سند د یوې

موسسې د ویب پاڼې په اصلی کمپیوټر کښې موقیعت لري چې د یوې ستونزې د رامینځ ته کیدو پر وخت

یو بڼه تضمین وړاندي کړي؟

- که تاسې د یوې همکارې موسسې په ویب پاڼې کښې د یوې موضوع پسې گرځئ نو معلومداره دا

څرگندونې په نوموړې ویب پاڼه کښې په ډیر مثبت ډول نښودل کیږي.

- که تاسې د یوه سیاسي حزب په هکله د یو بل سیاسي حزب په ویب پاڼه کې څرگندونې لولئ نو تاسې یو

مخالف نظر لولئ.

- آیا نوموړي سندونه د یو داسې موسسې په ویب پاڼه کښې ځای پر ځای شوي دي چې سیاسي او فلسفي

اجنداوي لري؟

- د خپل ځان څخه پوښتنه وکړئ: که زه د یوې ساینسي موضوع پسې ګرځم چې د انسانانو د جنیتک په هکله ده، نوزه څنګه پر نوموړي معلوماتو باندي باور کړم چې په یوه سیاسي ویب پانې کېنې خپاره شوي

دي؟

د څیړنې او تحقیقاتو ډیری برخې د مباحثوي پوښتنې سره یو ځای دي او ډیر ځلي زیاتې مباحثې د موضوع په هکله د موضوع نه هم ډیر جالب کیږي. کله چې تاسې د یوه مطلب پسې ګرځئ، دا ډیره مهمه ده او باید تل ورته ښه پام ونیسئ چې هر شخص د خپل ځان نه یوه بیله مفکوره لري ځکه د انټرنټ جوړښت تل هر چا ته اجازه ورکوي چې خپل لیکل شوي معلومات په کېنې کېنېږدي. په انټرنټ کېنې د راز راز مفکورې شتون له یوې خوا او د بلې خوا د پلوي کولو امکان په ډیره پراخه کچه شته.

زیرمې او د ادبیاتو پوهیدل-دا موضوع هغه متن پوري اړه لري چې لیکوال خپل اثر په کېنې ځای ورکړی دی. دا ښئ چې لیکوال څومره د خپلو قواعدو او د متن د تمریناتو سره هر اړخیزه پیژندګلوی لري دا مطلب تاسو ته اجازه ورکوي چې د لیکوال د پوهې او مطالعې ارزونه وکړئ او د هغه موضوع په هکله چې تر بحث لاندې ده، دده د پلوي کولو مخه څرګند کړئ.

لاندني معیارونه د معلوماتو د ټولو ډولونو د تصفیې او فلتر کولو لپاره کارېږي:

- په سند کېنې د لیکونو لست(فهرست) او نیټه شامل دي.

- ليکوال هغه زيرمي ته اشاره کوي چې موضوع پوري اړه لري او يا هم په واضح توگه د نوموړي زيرمي څخه يادونه کړې ده.
  - ليکوال نظري علوم، فکري بنوونځي او يا داسې تگلاري وړاندي کوي چې معمولاً دده/ددې د مضمون د اصلاح کولو لپاره بنه گنل کيږي.
  - که ليکوال د يوې نوې تگلارې څخه د څيړنې د بنسټ په توگه کار اخلي نوموړې ددې نوې ميتود د ارزښتونو او محدوديتونو په هکله بحث کوي.
  - که ليکوال يو مضمون په مباحثوي ډول اصلاح کوي، نوموړي دا خبره پوهيږي او هغه تائيدوي.
- د تشریحاتو صحیح‌توب او تائيد: دا موضوع د ارزونې د پروسې لپاره يوه مهمه برخه ده په ځانگړې توگه کله چې تاسې د يوه ناپيژندل شوی ليکوال اثر لولئ چې د يوې نامعلومې موسسې لخواه خپره شوې ده او يا نوموړې اثر په دوديز ډول وړاندي شوې نه دی.
- لاندیني معيارونه د تشریحاتو د صحیح‌توب د ارزونې لپاره کارول کيږي:
- په يو تحقيقي سند کښې: هغه سوابق چې را ټول شوي، يوه څرگندونه د کارول شوې ميتود په هکله او ژباړنه ټول شامل دي.
  - هغه ميتودولوژی چې په سند کښې مطرح شوی دی د موضوع سره سمون لري او څيړنې ته اجازه ورکوي چې د تائيد او تصديق لپاره د متن يوه نوې نسخه کاپي کړي.

- سند پر هغه زيرمې باندي تكيه كوي چې په فهرست كښې ځيني نومونه اخيستل شوي دي او يا هم هغه ليكنونه چې په خپله د سندونو اصلي منابع بنسټ، دا ټول په سند كښې شامل دي.
  - سند په ځانگړې توگه د هغه اشخاصو او زيرمې څخه نوم اخلي چې نه خپره شوي معلومات يې برابر كړي، چې د څيړنې د تياري په وخت كښې ځيني كار اخيستل شوي.
  - پخواني معلومات څخه چې كار اخيستل شوي و، كولاى شي د سند صحيححتوب تائيد كړي.
- عمومي منښت: دا مطلب د معلوماتو تاريخي وړوالى پوري اړه لري. په چاپ شويو معلوماتو كښې د چاپ نيټه او تاريخ د عمومي منښت لومړنى اصل دى.
- د ځينو معلوماتو لپاره عمومي منښت هېڅ مهم نه دى بلكه ليكوالى او يا په تاريخي ريكارډونو كښې د سند مقام ډير مهمه گنل كيږي (لكه د يو شعر ادبي نقد).
- سره له دې د معلوماتو د ډيرو نورو ډولونو لپاره عمومي منښت بى حده مهم دى ځكه چې د معلوماتو د نوې كولو او بيا كتنې لپاره دا يوه قاعده ده.
- د عمومي منښت د تعيينولو لپاره لاندېني معيارونه ضروري دي:
- په سند كښې يا نيټه شامل دى چې څرگندوي معلومات په هغه وخت كښې موجود و.
  - نوموړى سند سپيڅلي لرغونو معلوماتو ته نسبت وركول كيږي.

- هر کله چې د یوې ټاکلې مقصد لپاره د نیتې اضافه کول او یا د معلوماتو بیا چاپولو ته اړتیا وي نو په

سند کښې هغه معلومات چې د سند د بیا تازه کولو لپاره کارېږي شامل دي.

- په سند کښې د چاپ تاریخ او یا د وروستۍ بیا کتنې نېټه موجود ده.

- په سند کښې د کاپي رایت

(د کاپي کولو حق) نېټه شته.

که په یو برېښنایي سند کښې د نیتې یادونه نه وي شوي نو تاسې کولای شئ هغه ځای ته چې سند موقیعت لري

لارښوونکې (دایریکتوري) خلاصه کړئ او د سند د وروستې بدلونونو نېټه وگورئ.

ټول چاپي او برېښنایي سندونه باید د لوستونکې په ذریعه د اعتبار، صحیح‌توب او نورو ارزښتناکه شخصي

معیارونو لپاره و ارزول شي.

که تاسو داسې معلومات موندلی (چې واقعاً صحیح دي) نو هرو مرو نوموړي معلومات صحت لري.

هیڅ وخت د داسې معلوماتو څخه کار وانه خلی چې تاسې د هغه صحیح‌توب نه شئ تائیدولای.

ددې لپاره چې تاسې د معلوماتو ټولو ډولونو ته یو ښه منتقد کار اخیستونکي و شئ د معیارونو جوړول او زده

کول د هغه معلوماتو د تصفیې لپاره چې تاسې په انټرنیټي کښې پیدا کوئ یو ښه پیل دی.

د زیرمې په هکله څیړنه وکړئ او د نورو زیرمې پلټنه وکړئ چې وکولای شې د هغه معلومات اصلیت او صحیح‌توب ثابت کړي چې تاسې موندلي دي. لومړی هڅه وکړئ چې پر ټولو معلوماتو باندې شکمن واوسئ بیا د خپل زړه خبرې ومنئ.

دا موضوع د جان هاپکینز د پوهنتون د ویب پاڼې له کتابتون څخه اخیستل شوی ده.

(<http://www.library.jhu.edu/researchhelp/general/evaluating/>)

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**